

Velfærdssamfundets kulturalarv

Caspar Jørgensen

Nyere tids Netværks årsmøde den 9. februar 2011
på Roskilde Museum

- 1 Kulturalarvsstyrelsen og velfærd
- 2 definitioner af velfærdsstat/samfund
- 3 bureaukratisering
- 4 tekno-økonomiske paradigmer
- 5 socialforsorg
- 6 planlægning

Velfærd i Kulturarvsstyrelsen

- Projektformulering – opnå finansiering
- ”Kulturarvsstyrelsens særlige indsatsområder for § 16, stk. 2 bevillingen
Inden for nyere tids område ønsker styrelsen særligt at fremme projekter, der vedrører velfærdssamfundets kulturarv.”
- Velfærdssamfundets bygninger temaet for Bygningskulturensdag 2008
- Tiden efter 1945

Kulturarvsstyrelsens velfærd

- Kulturarv som ressource (ændret tidsopfattelse) fortiden bruges i fremtiden og skaber værdi (økonomisk og kulturelt)
- Bredt kulturbegreb
- Formidling frem for regulering
- Delagtighed (svenskerne)
- Udefra- og indefra-perspektiv for at se kulturarv

Universiteternes velfærd mv.

- Velfærdsstaten – Syddansk Universitet
- livsformer og velfærdsstat ved en korsvej?
– Københavns Universitet
- 1968 – Samfundskritik og utopi i
1960ernes og 1970ernes Danmark – RUC

Museernes velfærd

- SAMDOK 1977
- Udstillinger NatMus, Kbh Mus, Gl. By
- Greve Museum, Forstadsmuseet Hvidovre
- Nordvestkvarteret - Arbejdermuseet
- Fattigforsorg Svendborg/Syddansk
- Dok af 3 amtsgårde i 2006
- Velfærdsstatens Industrilandskaber
- Museum Sønderjylland årbog 2010

Kommunal velfærd (bygningsbevaring)

- Få fredninger
- Kommuneatlas bebyggelse indtil 1940
- Få bevarende lokalplaner (Hvidovre)
- Modernisme frem for velfærd
- Begrænset viden om ideerne bag velfærdsbyggeriet ved byfornyelse
- Velfærdsforstaden, Realdania og Bygningsarv

Hanne Rasmussen og Mogens Rüdiger: Tiden efter 1945.
Danmarks Historie bd. 8 1990.

Efter 1957/58 var Danmark et industrisamfund,

1. hvor velfærdssamfundet blev hastigt bygget op,
2. levestandarden steg,
3. hvor forskellige områder som kultur og uddannelse blev demokratiseret
4. Efter den Kolde Krigs snævrende bånd var løsnet.

Hanne Rasmussen og Mogens Rüdiger: Tiden efter 1945.
Danmarks Historie bd. 8 1990.

- Efter 1973 blev velfærdssamfundet skarpt kritiseret af venstre og højre fløjene.
- Krisen i 1970erne satte en stopper for velfærdspolitikken

Velfærdsstat

Klaus Petersen

Velfærdsstaten er i efterkrigstidens Danmark... en
samfundsindretning med

- sociale trykhedsordninger og offentlig service,
- En økonomisk politik med makroregulering, fuld beskæftigelse og vækst

Klaus Petersen: Legitimität und Krise. : Die Politische Geschichte des dänischen Wohlfahrtsstaates 1945-1973. Berlin. 1998

Behandler:

- Social politik
- Uddannelsespolitik
- Kulturpolitik
- Boligpolitik

Men ikke:

Økonomisk politik/teori

Planlægning

Velfærdsstaten

Ivar Nørgaard 1962

- Effektiv markedsøkonomi kontrolleret af stærk stat: bekæmpelse af arbejdsløshed og investeringsstyring (strukturrationalisering)
- Lighedspolitik via progressiv beskatning, lige adgang til uddannelse, social tryghed og virksomhedsdemokrati
- Åndelig velfærd via kulturpolitik, oplysning og uddannelse

Torstendahl: Bureaucratisation in Northwestern Europe
1880-1985. 1991

Før 1890 klassisk industrikapitalisme

- 1) mekanisering i produktionen
- 2) stor afstand mellem arbejdere og de få funktionærer
- 3) liberal markedsøkonomi, natvægter stat
- 4) klassekampen er underudviklet

Torstendahl: Bureaucratisation in Northwestern Europe
1880-1985. 1991

1890-1935/45 organiseret kapitalisme

- 1) nye energikilder og maskiner, opdeling af arbejdsprocessen, standardisering
- 2) aftagende forskel mellem arbejdere og funktionærer
- 3) liberal demokratisk intervention, større stats bureaukrati, finanskapital
- 4) organiserede arbejdere og funktionærer artikuleret klassekampen

Torstendahl: Bureaucratisation in Northwestern Europe 1880-1985. 1991

1935/45 - 1970 partipatorisk kapitalisme

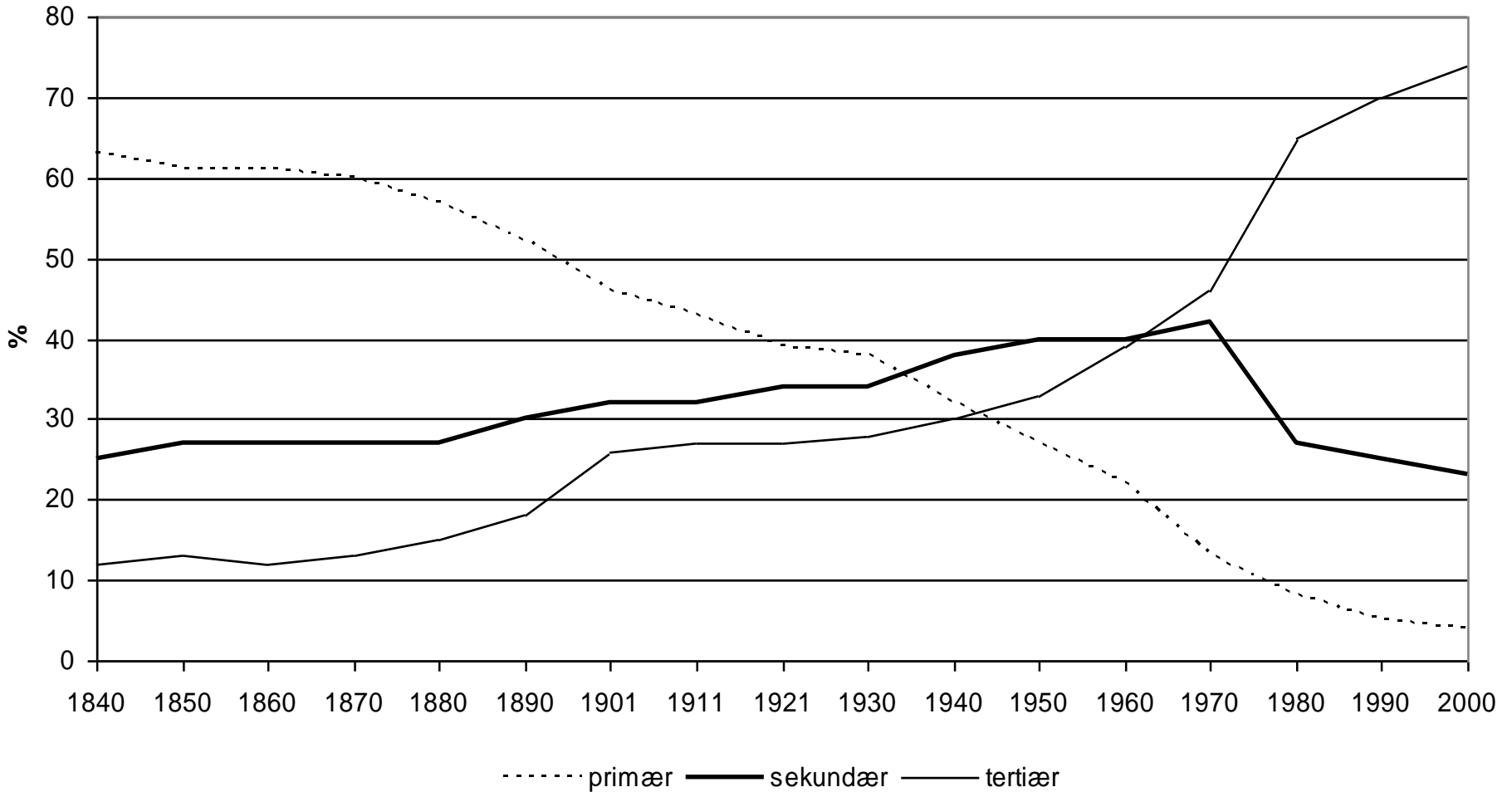
- 1) diffusion af syntetiske materialer og forbrugsgoder, automatisering
- 2) uændret arbejdsdeling, salgsside får større vægt end teknikkerne
- 3) krav om regulering men fastholdelse af markedsekonomien, kraftig vækst i den offentlige sektor
- 4) aftagende klassekamp og aftaler mellem regering, fagforeninger og industrien

Torstendahl: Bureaucratisation in Northwestern Europe
1880-1985. 1991

1970 – Korporativ kapitalisme

- 1) automatisering og EDB både i værkstedet og på kontoret
- 2) mange monotone job forsvinder
- 3) staten overtager selskaber, medarbejdere i bestyrelser
- 4) klassekampen intensiveres, den politiske magt bureaukratiet og interesseorganisationerne vokser sammen

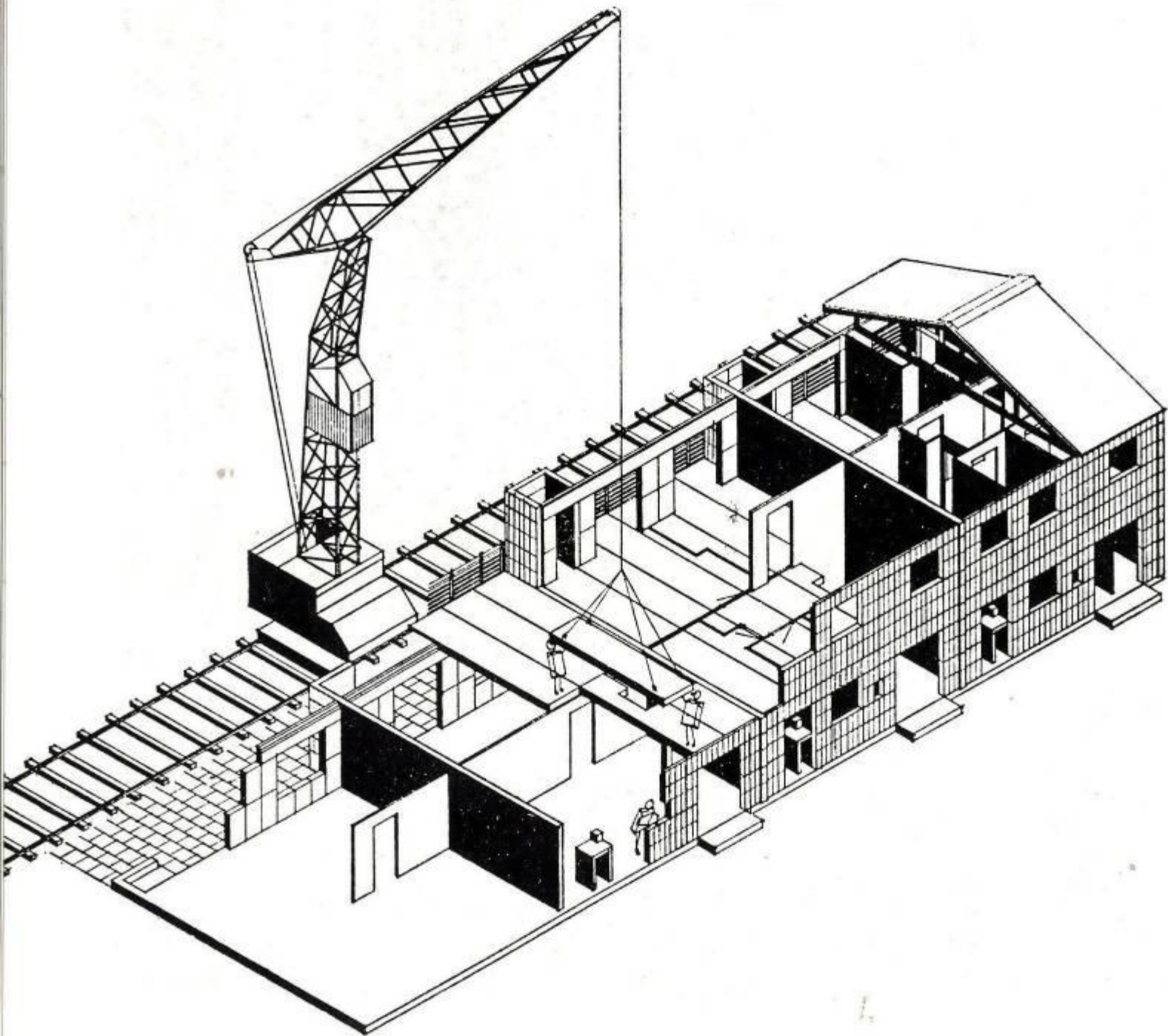
Befolkningens erhvervsfordeling

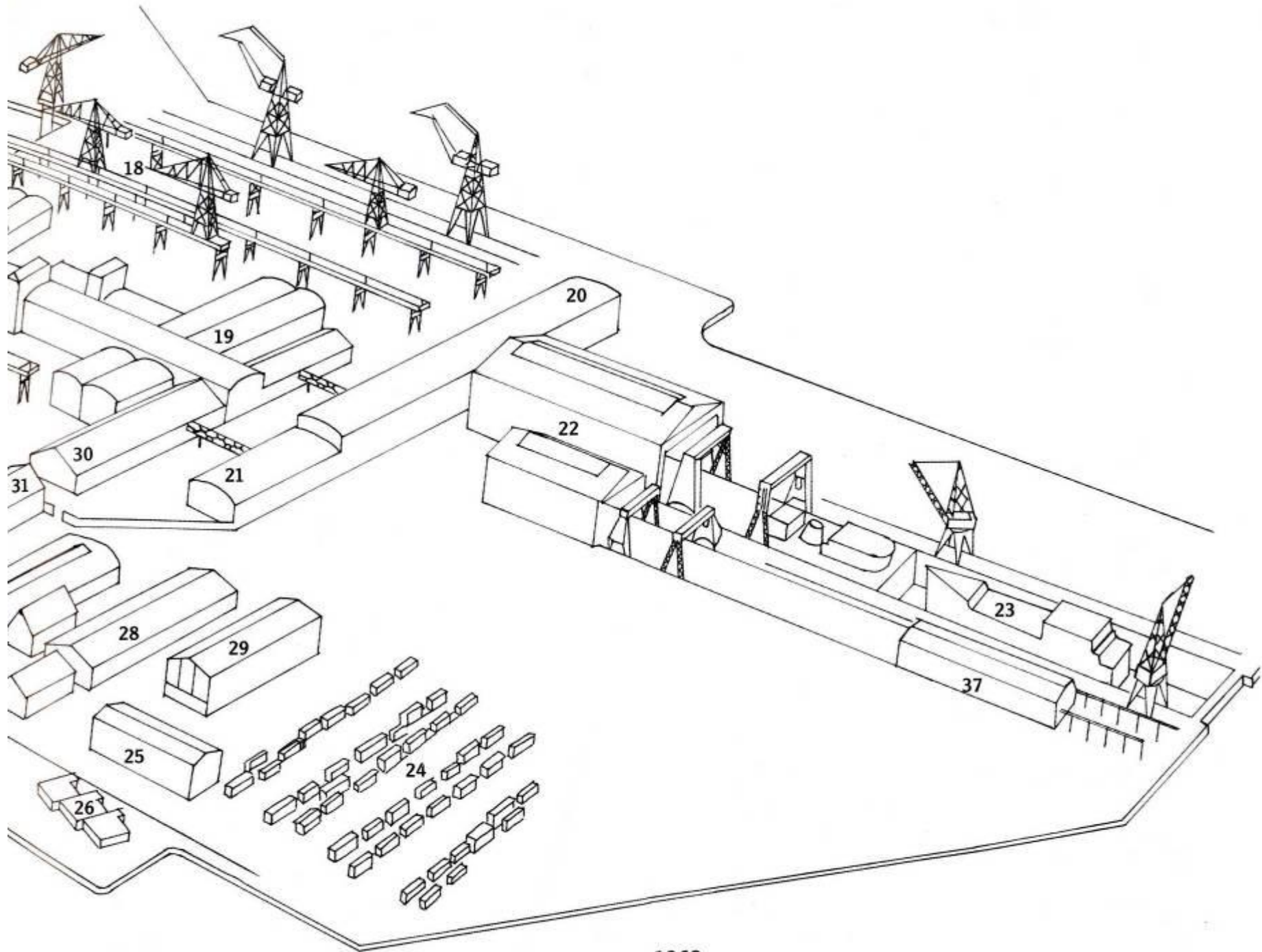

Carlotta Perez: Technological Revolutions and Financial Capital, 2002

Techno-økonomisk paradigme

- er en klynge nye teknologier, produkter og industrier, der skaber en strukturel ændring i økonomien og langsigtet vækst
- En best-practice, som drives af den relative prisstruktur – den er billigere – og som samtidig er en kulturel konstruktion, fordi den uafhængigt af prisen definerer den normale måde at gøre ting på – den er et paradigme eller en stil

1968

. Niels Finn Christiansen and Klaus Petersen: *The Dynamics of Social Solidarity: The Danish Welfare State, 1900-2000*. Scandinavian Journal of History, 26, 2001, 177-196.

Velfærd - socialforsorg

- 1890-1930 begyndende intervention

1891 Alderdomsforsørgelsesloven, 1892 Sygekasseloven, 1898 Arbejdsulykkeloven, 1907 Loven om statsanerkendte arbejdsløshedskasser.

- 1930-1950 øget statsintervention

1933 Socialreformen, ferielov

- 1950-1970 Velfærdsstaten

- 1956 Loven om Folkepension 1960 rehabilitering

- 1970-1990 Velfærdsstatens krise

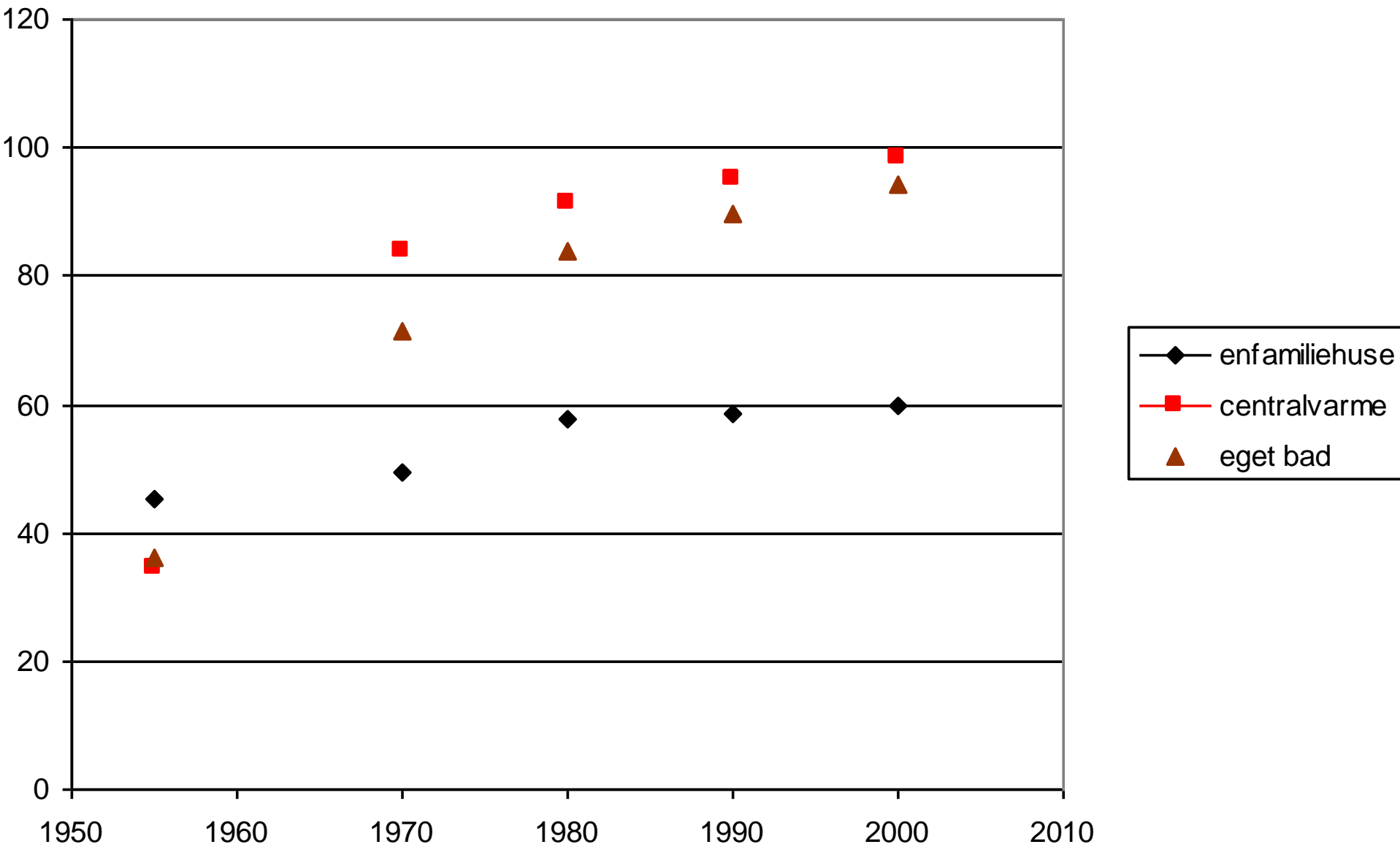
1973 offentlig sygesikring, 1976 Bistandsloven

- 1990-

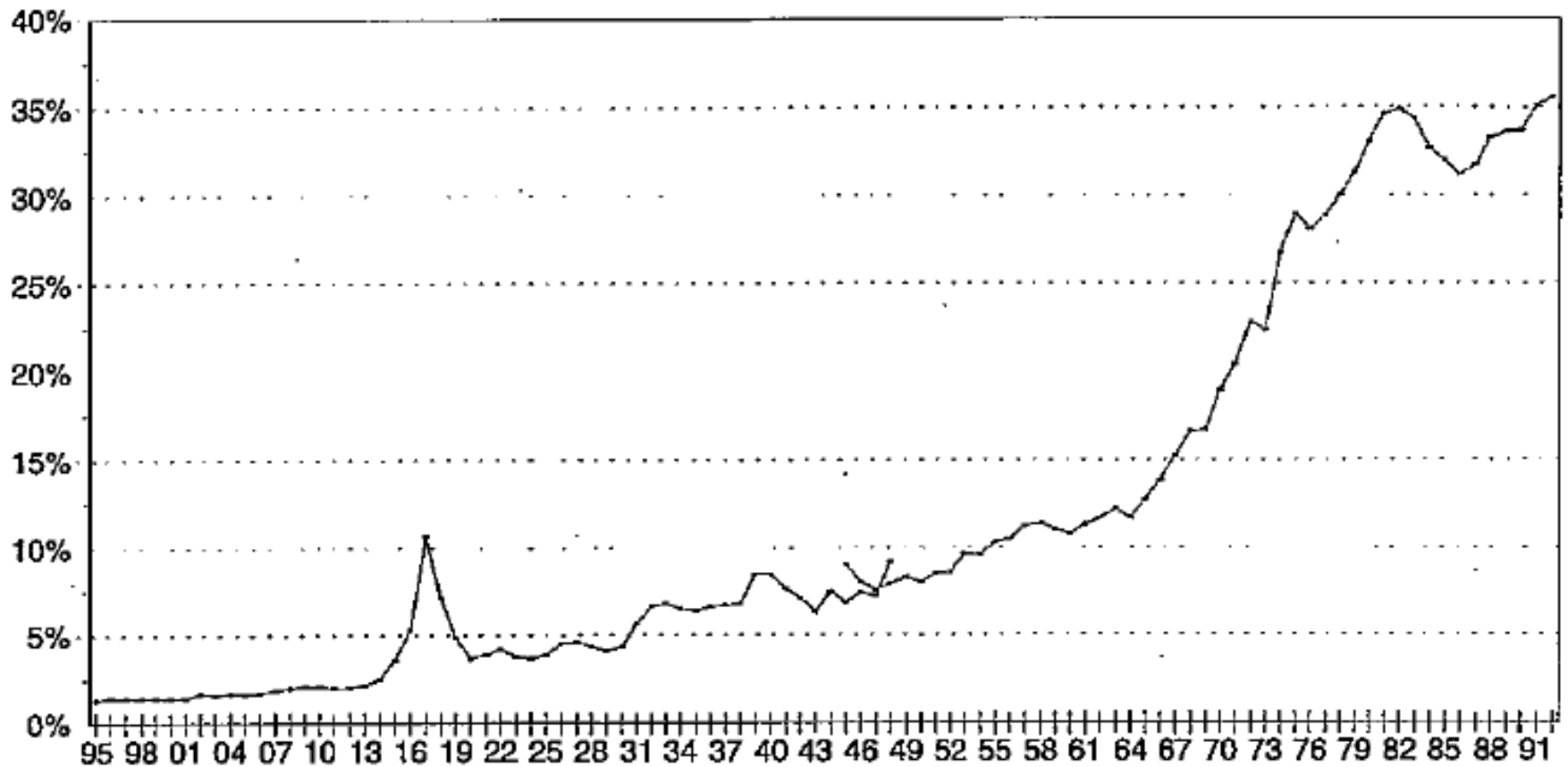

Boligforhold 1955-2000 (pct.)

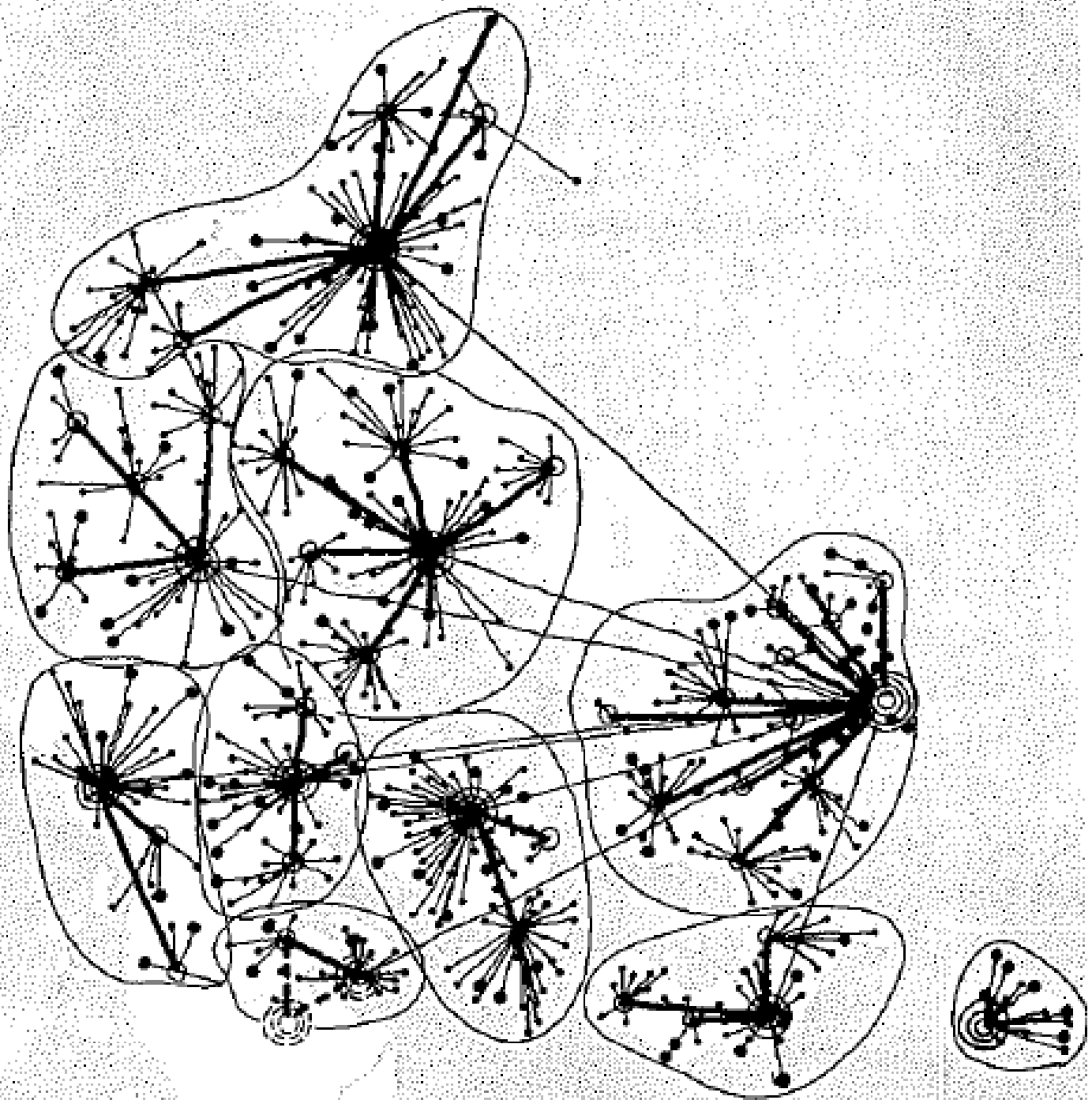
Sociale udgifter

Sociale udgifter 1895-1992
Andel af BFI

Planlægning

- 1890-1945 Uformel forhandlings planlægning
Servitutter og jord opkøb/forhandling (Tim Knudsen)
- 1938-1972 Byplanlov udbygning af bureaukrati
1925 og 1938 Byplanlov, Den Kommitterede i byplansager, 1948 Byplan
1958 egnsudviklingsloven og kommunallovskommissionen,
administrationsudvalget 1960, 1961 landsplanudvalget
1956: 275 ansatte planlæggere 1980: 1.216 (Finn Kjærdsdam)
- 1973- 1992 nyt plansystem
1973 Lands- og regionplanlægningsloven
1975 Kommuneplanloven og 1975-1992 Planstyrelsen

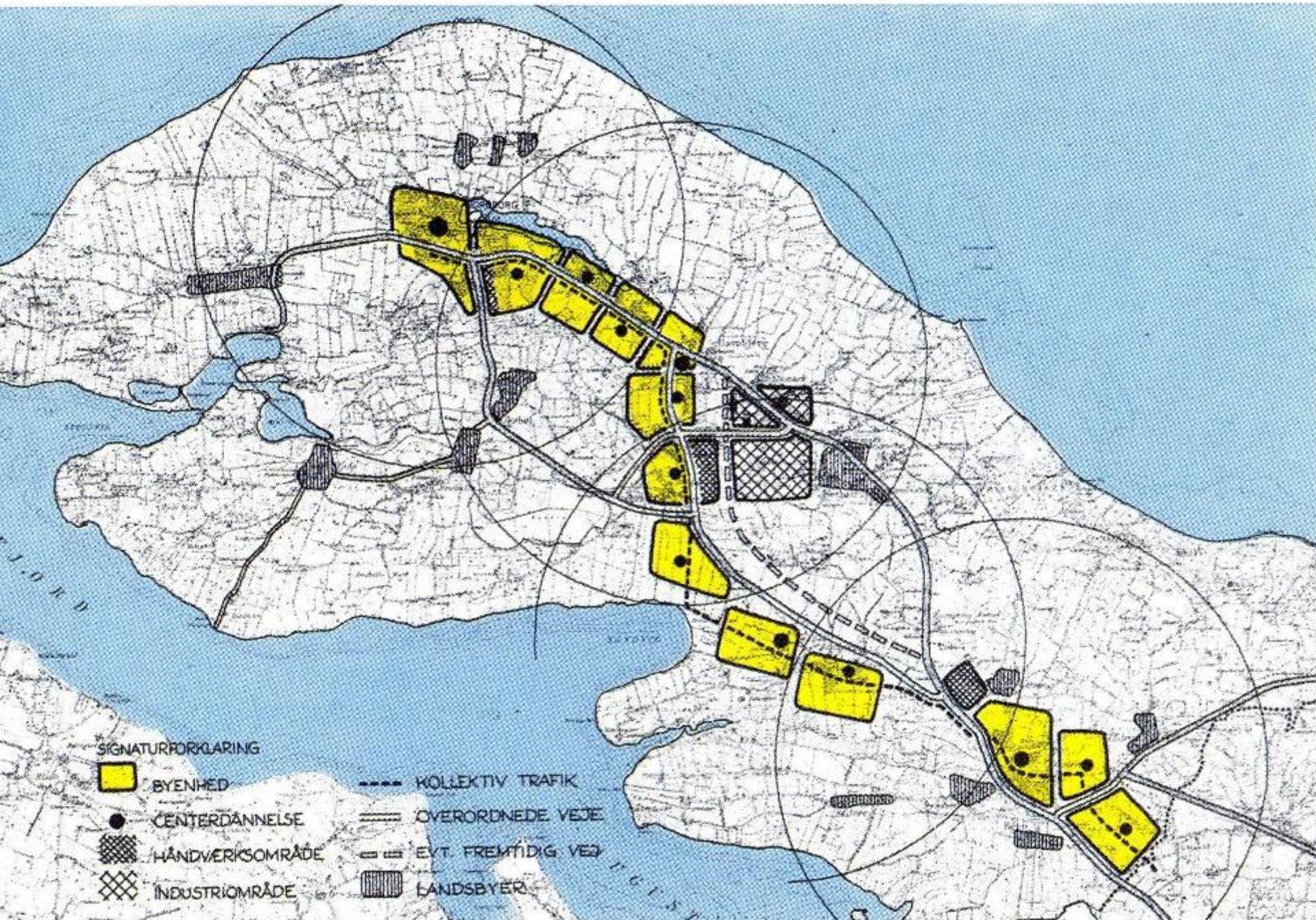

PROFESSOR HUMLINE FORSLAG
TIL ET MOTORVEJSSYSTEM
MED NYE JYSKE INDUSTRIREGIONER

1:50 000

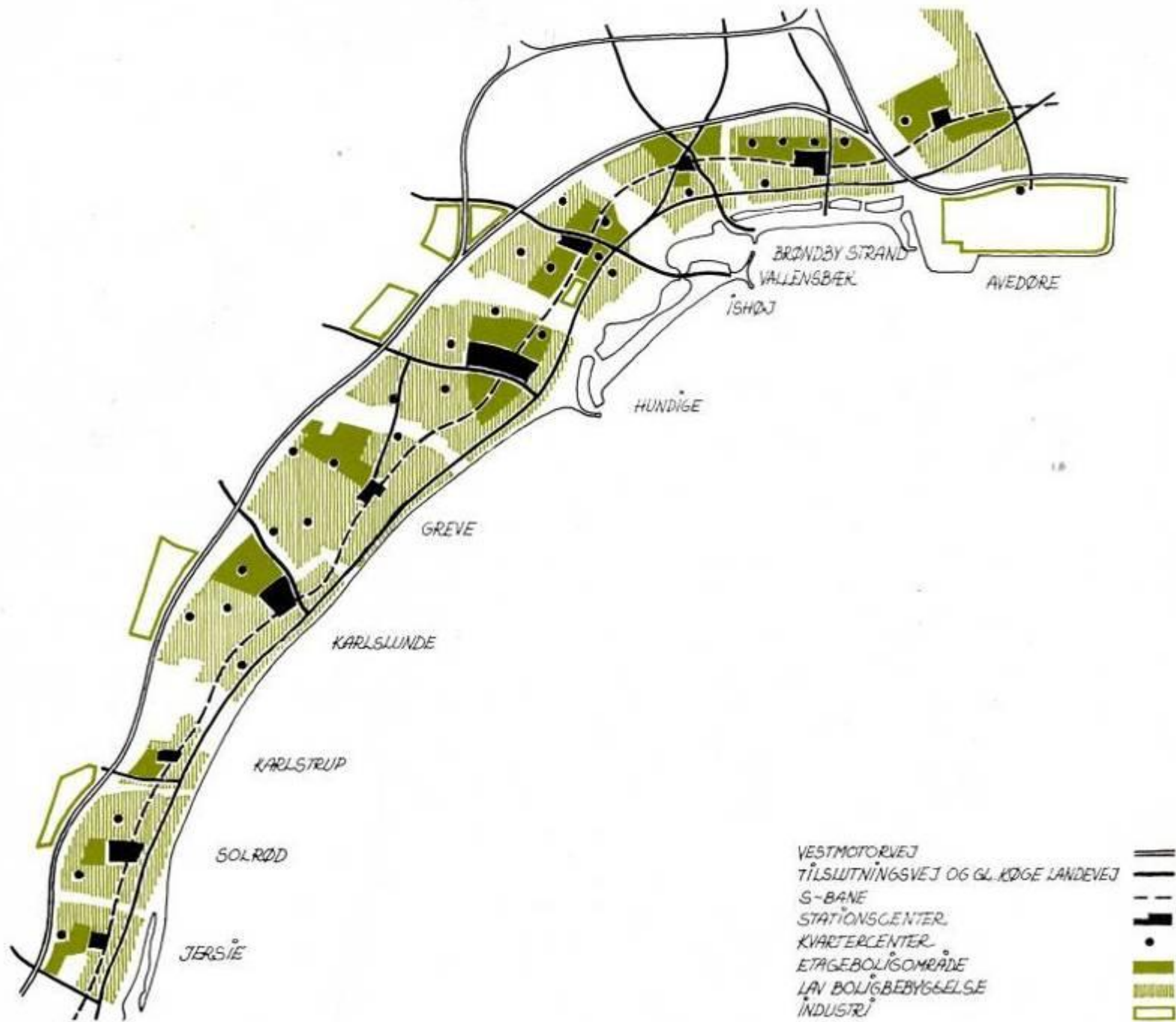
1962

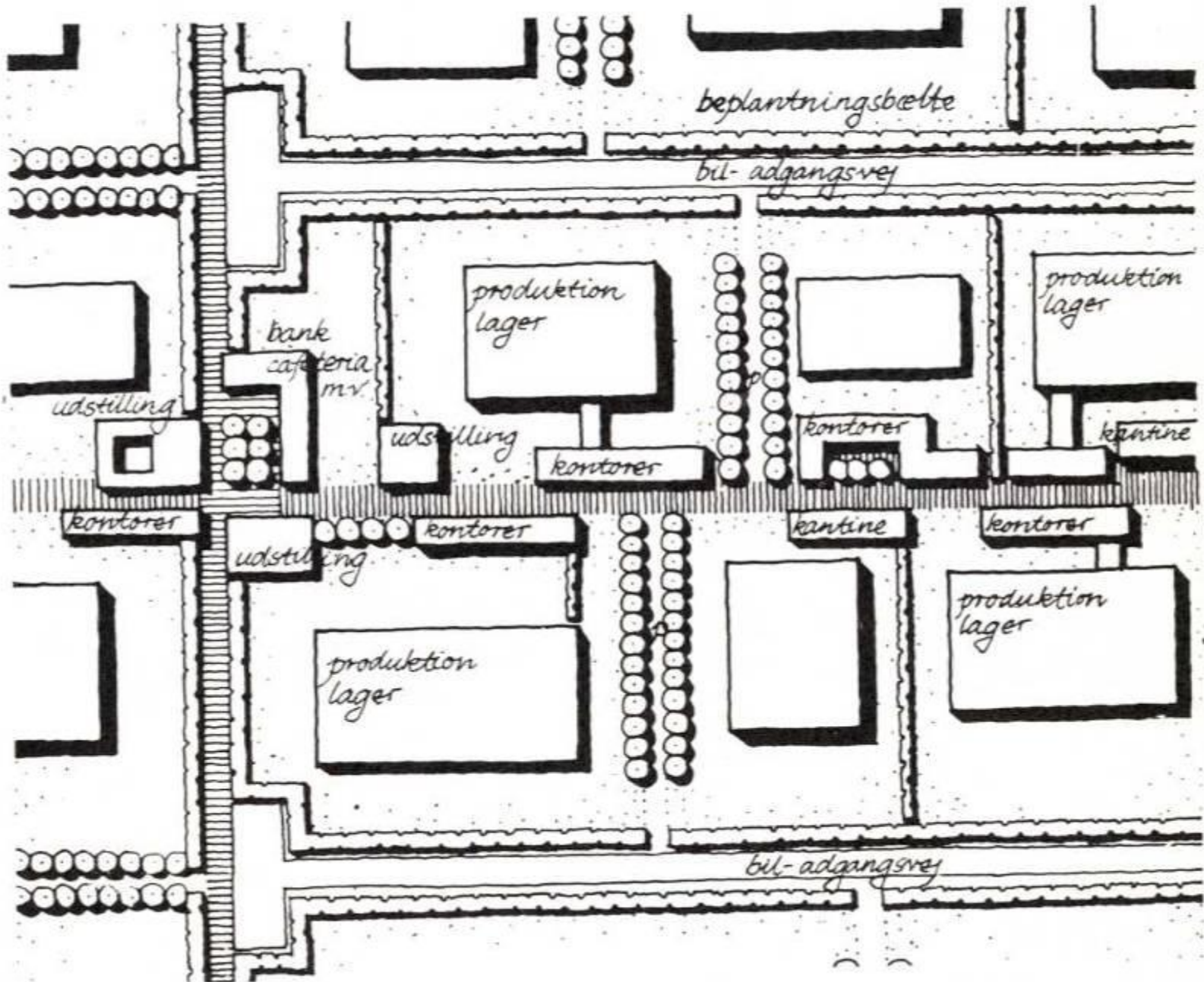

SIGNATURFORKLARING

	BYENHED		KOLLEKTIV TRAFIK
	CENTERDANNELSE		OVERORDNEDE VEJE
	HÅNDVERKSOMRÅDE		EVT. FREMTIDIG VEJ
	INDUSTRIOMRÅDE		LANDSBYER

1966

beplantningsbælte

bil-adgangsvej

produktion
lager

produktion
lager

bank
cafeteria
m.v.

udstilling

udstilling

kontorer

kontorer

kantine

kontorer

udstilling

kontorer

kantine

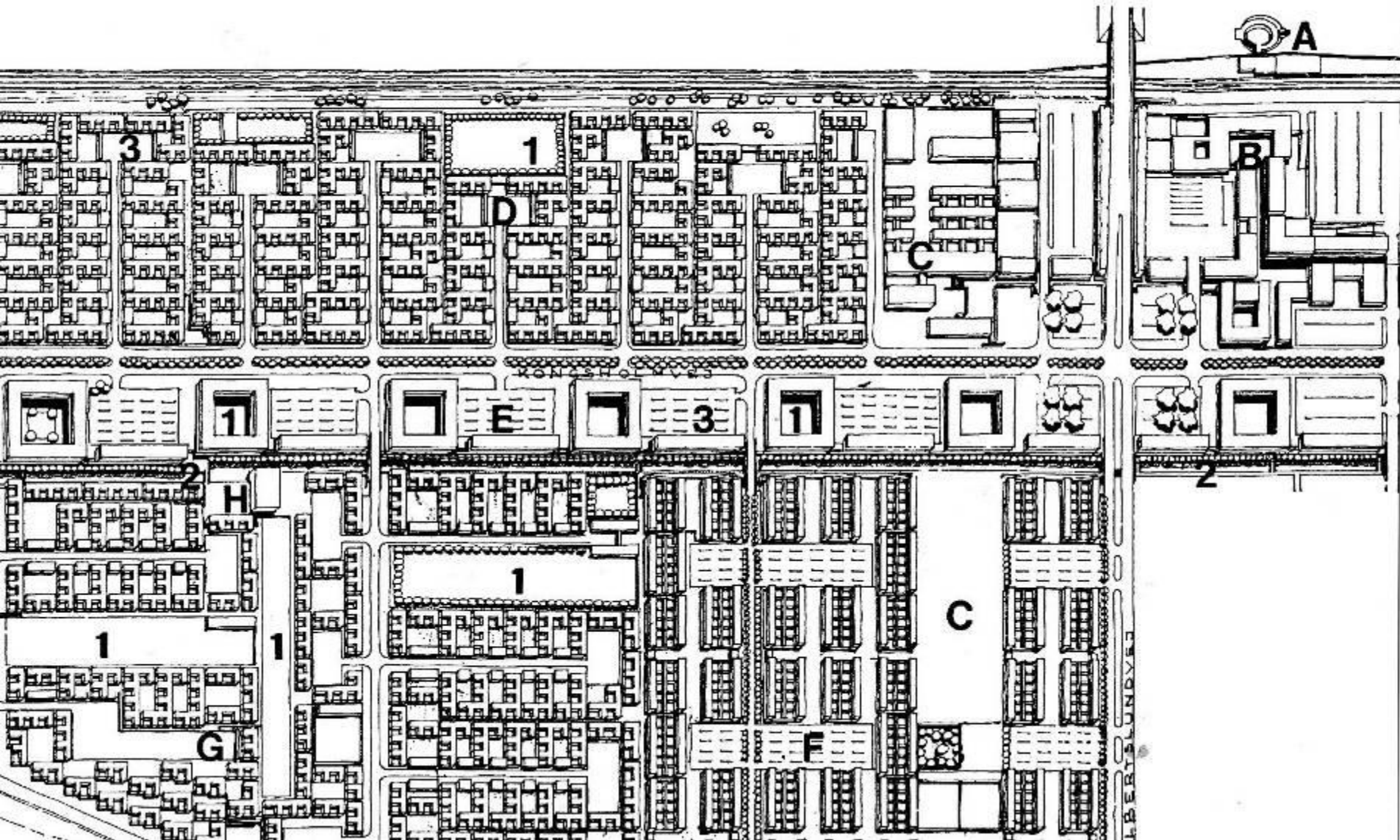
kontorer

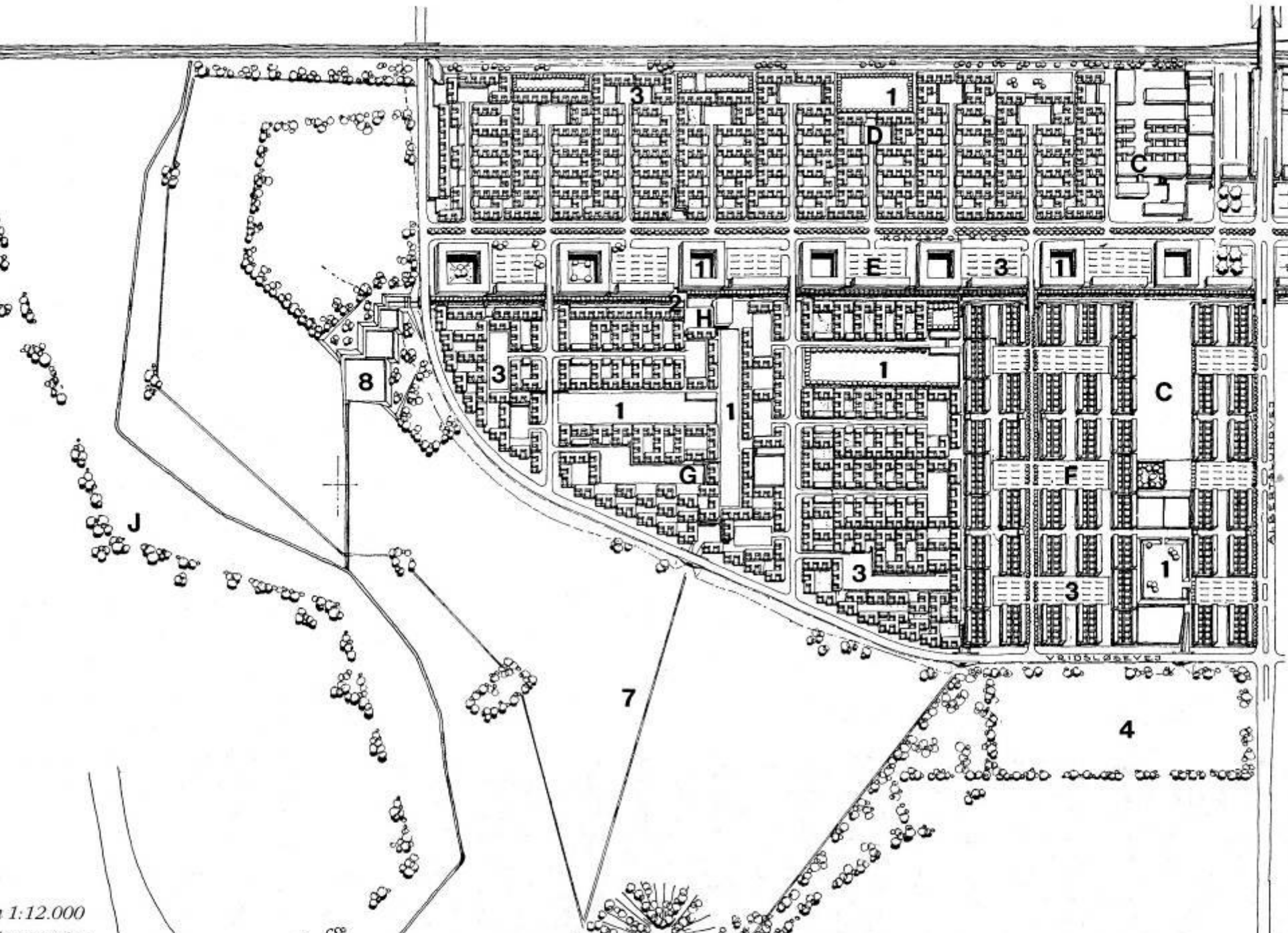
produktion
lager

produktion
lager

bil-adgangsvej

Albertslund Syd 1957

Vilnius 1959 serie no. 1-464

Afslutning

- Periode, sektorhistorie eller tema?

Velfærdssamfundet 1956-1973

Socialpolitik fra Enevældens medicinalforordning osv.

- Sammenhængen mellem industrialiseringsprocessen og velfærdsstaten konkrete udformning er en central, men helt overset problemstilling. (Mogens Rüdiger)

komparation: f.eks. Velfærd i Vilnius og Hvidovre (hvad er forskellen?)

mode / paradigme: f.eks. etplanshuse: fabrikker, skoler mv. eller systemplanlægning

Afslutning

- Skift fra privat patriarkalisme til offentlig velfærdsordning
- Skift i kønsroller og familiemønstre
- 21° kultur; centralvarme, WC, bad, altan, mere plads
- Udjævning - ligestilling af borgerne (de-du)
- Hvem er aktørerne - politikerne? Nedefra og udefra perspektiv